

ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТКЕРДІҢ ҚЫР-СЫРЫ

Бүгінгі күні дипломат – бұл өз елінде немесе шетелдегі дипломатиялық өкілдіктерде (елшіліктерде, миссияларда, консулдықтарда) шет мемлекеттердің өкілдерімен саяси байланысты жүзеге асырушы ресми лауазымды тұлға. Сыртқы істер министрлігінің қызметкері. Бұл саланың өкілдері қандай кәсіби және жеке қасиетке ие болуы тиіс деген мәселе ежелден толғандырып келеді. Өйткені дипломатиялық нәтиже дипломаттың жеке басының қасиетіне тікелей тәуелді еді. Сондықтан да дипломат өте сезімтал, жан-жақты білімді және өлге жағымды, басқаны өзіне тарта алатын тұлға болуы қажет. Ол шетелдік мемлекеттің көздеген мақсатын олардың сөзі мен ісінен ғана емес, сондай-ақ бет-жүзінен, ым-ишаратынан, іс-қимылынан-ақ сезінуге тиіс.

Қазіргі кезеңдегі дипломат жақсы жалпы гуманитарлық білімге ие, тарих саласында, оның ішінде халықаралық қатынастар мен дипломатияны, философияны, экономикалық теорияны, жағрапияны, елтанушылықты, халықаралық құқықты, дипломатиялық және консулдық құқықты терең меңгерген, сонымен бірге діни ілімдерді, протокол мен этикетті зерделеген тұлға болуы қажет. Міндетті шарттар – кәсіби шеберлігін тиімді пайдаланудың құралы ретінде бірнеше шет тілдерін меңгеруі. Заманауи дипломат өз білімдарлығын: саяси есептерді, саяси хаттарды дайындау барысында, ақпараттық, ғылыми, мәдени, консулдық және қызметкерлер жөнінде есеп беру саласында, мәселелік анықтама, шартты белгілермен жазылатын жеделхаттар жобасын дайындауда, шетелдік қайраткерге қатысты саяси мінездеме жазуда, күнделік пен дипломатиялық сұхбат жазбасын ресімдеуде; дипломатиялық немесе басқадай хат жазысуды шет тіліне аударуда, тілмаштық қызметті жүргізуде; шетелдік баспасөзге шолу дайындауда, қажетті мәселелер бойынша кітаптар мен әртүрлі басылымдарға түйіндеме жаза білуде; күнделікті және болашақтағы мәселелер бойынша жұмыс жоспарын құрастыруда; ақпараттық және насихаттық қызметтерге қатысуда, оның ішінде радиода, телеарнада және баспасөз беттерінде, шетелдік тыңдаушылар алдында дәріс оқуда; баспасөз мәжілістерін жүргізуде және сұхбат беруде; «дөңгелек үстелдер» мен пікір-сайыстар ұйымдастыруда, қоғамдық-саяси еңбектерді тарату және баспасөз-түйіндеулерін дайындауда; елден келетін өкілдермен жұмыс жасауда, яғни олар үшін жадынама, сөйлеу мәтіндерінің жобаларын және басқа да құжаттар дайындауда, келіссөздеріне

және кеңес берулерге қатысуда, олармен ілесіп жүруде және тілмашпен қамтамасыз етуде; қабылдаушы елдің сыртқы істер мекемесімен және билік органымен байланыс орнатуда, шетелдік әріптестермен іскерлік қарым-қатынастарды қалыптастыруда, осы байланыстарды нығайту және қолдау көрсетуде, оның ішінде қабылдаушы елдің басшылығына, қоғамдық және басқа да жетекшілігіне қажетті ақпаратты жеткізе білуде; жергілікті биліктің құқықтық әрекеттерін бақылауда, екіжақты шарттар мен келісімдердің орындалуын қадағалауда, өкілдік қызметкерлерінің қабылдаушы елдің заңнамалары мен салт-дәстүрін қадірлеуін, сонымен бірге протокол мен этикет ережелерін қатаң сақтауын талап етуде көрсете білуі тиіс.

Сонымен бірге кәсіби дипломат консулдық жұмыстың дағдыларын да игеруге тиіс: төл құжаттар мен визаларды ресімдеу, қабылдаушы елде уақытша тұратын қандастарды тізімге қою, тұрақты түрде тұратын ел азаматтарымен жұмыс жасау, азаматтық беру немесе одан шығару мәселелерімен айналысу, теңіз және әуе кемелерінің жолаушыларына және экипаж мүшелеріне қамқорлық көрсету; төтенше жағдайлардың мән-жайын анықтау, соттық және басқа да дау-дамайларды шешуге қатысу, қандастардың мүдделерін қорғау, қабылдаушы елдің полициясымен, кеден, кемежай, әуежай және басқа да билік мекемелерімен байланысқа шығу; әртүрлі нотариалды әрекеттерді, азаматтық хал актілерін тіркеу, мұрагерлік ісін жүргізу, консулдық алымдарды ұйымдастыру.

Осының барлығын студенттер әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қатынастар факультетінде сапалы негізде меңгеруде. Факультетте әр студенттің кәсіби білікті маман болып шығуына барлық жағдай жасалынған. Университеттің ғылыми-техникалық тірегі жоғары деңгейде десе болады. Оған әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ТМД университеттері арасында екінші орында тұруы мен халықаралық QS рейтингісіндігі 800 университеттің ішіндегі 236-орынды иеленуінің өзі бұлтартпас дәлел бола алады.

Осы ортада білім алған бүгінгі күні халықаралық қатынастар факультетінің түлектері кәсіби білікті маман ретінде еліміздің мүддесін халықаралық аренада аса зор табыстармен қорғап келеді.

А.Р.Әлімбаев, Б.З.Бекмешев,
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ,
халықаралық қатынастар
факультетінің доценттері.